

Claus

'This is my problem – I clearly remember things I haven't seen, sometimes things that never happened. And draw a blank on the things I've lived through.'

Barbara Kingsolver: *Animal Dreams*

Pat keek naar een vrouw verderop in het park, die met een stel kinderen 'handjes draaien' zong en de gebaren voordeed.

'Leerden jullie dat ook in de kleuterklas?' vroeg ze.

'Geen idee,' zei ik.

'Wat deden jullie dan?'

'Ik weet het niet, ik herinner het me niet.'

'En in het eerste leerjaar? Hadden jullie nog een leesplank?'

'Pat, ik wéét het niet. Ik herinner me helemaal niks meer van voor mijn tiende.'

Pat staaarde me aan. 'Helemaal niets?'

'Een flard hier en daar,' zei ik ongeduldig.

Ik wilde het er niet over hebben. Ik wilde dat ze ophield met vragen naar jeugdherinneringen die ik niet had.

‘Hoe komt dat?’ Nu keek ze me ook nog bezorgd aan.

‘Hoe kómt dat?’ herhaalde ik bijna agressief.

Ze knipperde met haar ogen.

‘Geen idee,’ zei ik. ‘Ik dacht heel lang dat iedereen alles vergat van voor z’n tiende. Ik denk het nu soms nog. Dat iedereen alleen maar wat verhaaltjes maakt over zichzelf en die blijft herhalen en ze zo onthoudt. Tot het herinneringen lijken – terwijl het dus eigenlijk verhaaltjes zijn.’

‘Je hoeft het niet te verantwoorden,’ zei ze. ‘Ik dacht alleen dat er misschien iets gebeurd was waardoor je het allemaal had verdrongen.’

‘Iets gebeurd?’ zei ik. ‘Iets gebeurd? Nee, dat denk ik niet. Al ben ik inderdaad niet erg gemotiveerd om me die tijd te herinneren. Met wat ik ervan weet, kan het geen rozengeur en maneschijn geweest zijn. Maar waarom wil je dat weten, “of er iets gebeurd is”?’

‘Gewoon,’ zei ze. Ze keek gekwetst. ‘Omdat ik je wil leren kennen, dingen over je wil weten. Dingen die je hebben gevormd.’

Ik lachte schamper. ‘Ver-vormd zal je bedoelen.’

‘Oké, ver-vormd,’ zei ze ongeduldig. ‘Vind je het zelf niet vreemd dan, dat je niets meer weet van voor je tiende?’

‘Nee,’ zei ik, ‘zoals ik al zei, volgens mij mis ik er niks aan. Weet jij nog iets dan? Iets dat van wezenlijk belang is om te onthouden uit die periode?’

‘Omgevingen,’ zei ze, ‘blijheid, mensen, geuren, bomen, gedachten, verjaardagsfeestjes, mijn eerste schooldag...’ Ze zweeg even. ‘Maar waarom vanaf je tiende wél. Wat veranderde er dan dat het vanaf dan de moeite waard werd om herinneringen te bewaren?’

Zo had ik het nog nooit bekeken. Was er na de opeenstapeling van onaangenaamheden opeens iets geweest dat mijn leven gedenkwaardig had gemaakt? Was op mijn

tiende het eerste eiland ontstaan? Het eerste van de vele eilanden waarop ik nadien overleefde. Van de eerste echte vriendschap via het eerste verraad naar een eerste fijne reis, een verblijf tussen mensen die me de moeite waard vonden, die ik de moeite waard vond; het eerste goede gesprek tot diep in de nacht. Van de ene schoolvakantie naar de volgende waarin ik de mensen van mijn keuze kon ontmoeten...

Wat wás er gebeurd?

Opeens zag ik het voor me. Het vervaagde beeld van de eerste persoon die me een stuk van zichzelf had laten zien, de eerste persoon die me had doen beseffen dat de eenzaamheid die ik als kind had gevoeld, de totale verlorenheid in die zee van mensen van wie ik nooit zeker wist of zich in hun lichaam ook een kloppend hart bevond, net als in het mijne, tijdelijk was. De eerste persoon die erin geslaagd was die eenzaamheid op te heffen, of op z'n minst de overtuiging had aangetast dat de hele wereld uit bordkartonnen figuren bestond waarin geen bloed stroomde, de angst dat ik de enige was die uit drie dimensies bestond in een wereld vol marionetten.

Claus was een Duitser. Een volwassen man met twee kleine kinderen. Ik kon zelf niet ouder dan tien geweest zijn toen ik hem ontmoette, want ik was aan zee, op een van onze laatste vakanties als gezin. Daarna bracht ik de schoolvakanties alleen nog door op kamp, zodat ik mijn ouders niet in de weg liep, en zij - tot mijn opluchting - mij niet.

Claus was samen met zijn kinderen een fort van zand aan het bouwen tegen het opkomend tij. Ik was in mijn eentje op wandel langs het strand terwijl mijn ouders hun zoveelste dronken ruzie uitvochten in het huisje dat ze voor ons hadden gehuurd. Gefascineerd staarde ik naar de zinloze bezigheid: het graven van de gracht, het opwerpen

van een dam, de berg in het midden. Het ijverige scheppen en gooien van zand door de twee kinderen en de man. Wat me fascineerde was misschien niet zozeer dat ze deze bij voorbaat verloren strijd met de zee aangingen, maar het plezier waarmee ze dat deden. Voor het eerst was ik getuige van een tedere interactie tussen een vader en zijn kinderen. Ze waren jonger dan ik, een jaar of zes, zeven. Terwijl ik naar hen staarde werd ik overspoeld door een gevoel dat even overweldigend was als de zee die hun fort overstroomde. Toen Claus me opmerkte stak hij zijn kinderschopje de lucht in en gebaarde naar me dat hij moe was en mijn hulp nodig had.

Had ik dit gedroomd of was het echt gebeurd? Ze spraken Duits, maar in mijn herinnering kon ik hen gewoon verstaan, kon ik met ze praten. Hoe kon het dat ik zijn naam wist? Had hij zich voorgesteld of had ik die verzonnen? De twee kinderen herinnerde ik me alleen als figuranten in een toneel dat zich tussen Claus en mij afspeelde.

Ik had er geen gedachten bij, laat staan dat ik er woorden voor had. Het waren alleen maar beelden en een stroom van gevoelens. Voor het eerst in mijn jonge leven begreep ik wat er mogelijk was tussen mensen, wat affectie was, en onbaatzuchtige liefde; voor het eerst kon ik buiten mezelf denken...

Mijn contact met Claus en zijn kinderen kon niet langer dan een namiddag geduurd hebben. Maar die enkele uren leken in mijn gedachten opeens een heel jaar van mijn leven te vullen. Misschien had die middag ook maandenlang in me voortgeleefd – tot ik een jaar later op zomerkamp ging en voor het eerst in mijn leven een vriend maakte die echt bestond.

‘Daan... Dáán.’

Ik keek Pat verstoord aan. Was dat het? Was ik op

mijn tiende voor het eerst in mijn leven van iemand gaan houden?

Ze legde haar vingertoppen tegen mijn wang. Er ging een schok door me heen waar ze van schrok en ze trok haar hand terug.

‘Sorry,’ zei ik. ‘Sorry.’ Ik pakte haar hand en legde die tegen mijn wang. ‘Je bent echt,’ zei ik. Alsof ik mezelf moest overtuigen. ‘Je bent echt.’

‘Ja,’ zei ze zacht, ‘ik ben echt.’